

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.
SZERKESZTI BOROS GYÖRGY.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára: 24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Két üdvözet.

Az ámerikai Unitárius Társulatnak,
A magyarországi unitárius egyház Képviselő Tanácsa Istentől
üdvöt és áldást!

Kedves testvéreink a Krisztusban!

A legnagyobb lelki örömmel értesültünk arról, hogy ti Társulatatok 75 éves fennállásának évfordulóját f. évi május 24-én Bostonban Isten segedelmével megünnepelni szándékoztok.

Hasonló örömmel vettük ez ünnepélyre egyházunkhoz intézett testvéries meghívástokat.

Midőn e meghívástoknak készséggel engedve Boros György atyánkfíát, kolozsvári papnevelő intézetünk tanárát és dekáncját, „Unitárius Közlöny“ czimű havi egyházi folyóiratunk szerkesztőjét, hozzátok küldjük, hogy ezen ti jubiláris ünnepélyetekben mint egyházunk képviselője személyesen résztvegyen, nem mu laszthatjuk el e sorokban is testvéri szeretettel üdvözölni titeket, valamint általában az egész ünneplő gyülekezetet.

Kedves hitvéreink! Ti Társulatatok fennállásának 75-ik évfordulóját ünnepeletek meg: mi Isten kegyelméből egyházunk megalapításának már 300-ik évfordulóját 1868-ban megünnepelhettük Hozzátok képezt tehát csakugyan jóval idősebbek va-

gyunk. De nem mondhatjuk, hogy annyival erősebbek és az előttünk álló nagy célhoz is közelebb lennénk. Mert a mi születésünk oly időre esett, midőn a lelkiismeret szabadságának napja, melynek égi fényétől fogamzott meg unitárius szent vallásunk, csak egy kis részt talált magának, hogy termékenyítő sugarait szétárasztva az emberiségre, a melynek legnagyobb része — sajnos a hitvilágában ma is inkább gyönyörködik a sötétségben, mint a világosságban. S alig, hogy Dávid Ferencznek, első püspökünknek lángszónoklatával s a megismert igazság mellett kitarító munkásságával hazánknak akkor János Zsigmond király uralma alatt álló erdélyi részében megalakult egyházunk, csakhamar minden oldalról oly megtámadásoknak lett kitétetve, hogy csak hitelődeinknek páratlan buzgósága és hithűsége tarthatta meg azt számunkra háromszáz éven át. És így folytontartó küzdelmek között nem fejlődhetett ki oly mértékben, mint a hogy annyi idő után méltán várható lenne.

A ti Társulatatok, kedves testvéreink, szerencsésebb időben született. A ti hitelődeiteknek is — tudjuk — meg voltak küzdelmeik egyházaitok megalapításánál. De mégis Társulatatok csecsemő korában, a mikor a fejlődés a legnagyobb és leggyorsabb, szabad hazatokban szabadabban fejlődhetett. Hamarább kibonthattátok szárnyaitokat s így magasabbra is repülhettetek, magasabbra emelhettétek hitünk zászlóját s többeket gyűjthettetek az alá rövid idő alatt, mint mi a hosszabb idő alatt; a miben még az is megsegített, hogy hívó szövegekre többen hallgathattak, nyelveteket többen megértették, mint a miénket, mely ma sem terjedt túl Magyarország határain.

Mindezeket nem irigyeljük mi tőletek, sőt hálát adunk Istennek, hogy ti nagyobb erővel szolgálhatjátok és szélesebb körben terjeszthetitek azt az igazságot, a mely a mi igazságunk is. Nagy örömmel veszünk minden hírt, a mely a ti munkásságtokról, annak eredményéről, fejlődésekről, jövő kilátásaitokról és reményeitekről hozzánk eljut. Mert azokban mi is saját haladásunkat és reményeink megvalósulását látjuk. Tisztelettel adózunk nagyjaitoknak, azoknak a kiváló szellemeknek, a kik köztetek a multban szintugy, mint a jelenben élő szóval szintugy, mint írásban előbbre vitték és viszik az Isten országának szent ügyét.

Bámuljuk áldozatkészségtöket, a melylyel nemcsak hazatokban, hanem azon messze túl más világreszekben is terjeszteni igyekeztek az egy Isten imadásának és az emberszeretnek tisztultabb hitét. Hálával emlékezünk a mi egyházunknak is több versben és több módon nyújtott segélyeitekre. Valamint nem kételkedünk benne, hogy ti is a legmelegebb rokonszenvenvel,

testvéri szeretettel viseltettek irántunk, méltányolni tudjátok küzdelmeinket a multban s ha kisebb erővel is, de ugyanazon lelkesedéssel folytatott munkásságunkat a jelenben ugyanazon czélért, melyre ti is töreksetek, hogy minél közelebb vezessük az embereket Istenhez, mennyei Atyánkhoz s ez által mind szilárdabb alpra fektessük a közmíveltséget.

Ezekután ismételve üdvözetünket, Boros György képviselőnket jó indulatokba ajánljuk, remélve, hogy ugyanazon szives fogadtatásban fog részesülni, mint a minöben 1882-ben Kovács János tanár akkori képviselőnk részesült.

A magyarországi Unitárius Egyháznak 1900. aprilis 11-én tartott üléséből.

Testvéri szeretettel

Ferencz József, unitárius püspök.

Csifó Salamon, titkár.

Ámerikai Unitárius Társulat üdvözlete.

Eliot A. Sámuel elnök.

St. John E. Károly titkár.

Lincoln H. Francis pénztárnok.

25. Beacou Street, Boston, Mass.

1900. aug. 24.

Az Ámerikai Unitárius Társulat a Magyar Unitáriusok Képviselő
Tanácsának.

Üdvözet.

Kedves keresztény testvérek!

A Képviselő Tanács üdvözetét Társulatunk szervezetének 75-ik évi gyűlése alkalmából szívélyes méltánnyalással fogadtuk, s örömmel és elismeréssel fogadtuk Boros György tanárt, gyűléseinkre küldött képviselőjüket. Szerény és megnyerő egyéniségével, kereszténytestvéri rokonszenves szellemével, szavának hatalmával megnyerte sziveinket mind maga számára, mind azoknak, a kiket itt képviselt. Ő innen egy csekély anyagi bizonyítékát is vitte magával annak a mély érdeklődésnek, a melyel az Ámerikai Unitáriusok a magyarországi ügy iránt érdeklődnek, de magával vitte az ámerikai egyetemek legelsőjének akadémiai kitüntetését.

Testvérek! A ránk bizott ügy hovatovább mind szentebbé lesz. Örvendezzünk együtt azokon a felelőségeken, a melyek

közösen terhelnek minhet és találjunk inspiratiót abban a tényben, hogy az előttünk álló uton sok akadály van, melyeket le kell győznünk, sok föladat, a melyeket meg kell oldanunk, sok kötelesség, a melyeket a tiszta vallás, a közerkölcs érdekében teljesíteniünk kell. Az a siker, a melyet testvéri összeköttetésben álló egyházaink a multban elértek, profétai volt. A most előttünk álló munkát vegyük föl bizalommal és nemes elhatározással.

Azok a nevezetes gyűlések, a melyeket Bostonban tartottunk, előnkbe tárták missionknak széleskörű, mély és magas rendű föladatait. Gyűléseinken közöltük egymással jóirányuló tanácsainkat és élveztük a miénktől idegen nyelveket beszélő barátok messze kiható és rokonszenves benső viszonyának érzését. Egy nagyszámu, vezérszerepet vivő és tiszteletre méltó seregnek jelenléte, számos profétai ajak lelkesítő szózata, bátorságunkat fölemelte, felelősségünk érzését megmélyítette.

Nem utolsó fontosságu eredménye volt gyűlésünknek egy Unitárius Nemzetközi Tanács szervezése Azt reméljük, hogy ez a Tanács a különböző nemzetek unitáriusainak találkozó helyévé leend; hogy ez növelni fogja az egyes szervezetek erejét, lehetővé teszi a közös munkát és a mi kis, elszórt csoportjainkban és egyházainkban kifejtí az egészséges társulati szellemet. (Esprit de corps.) Vajjon nem fogjuk-e észrevenni, hogy csak akkor ismerjük meg közös hitünk dimensioit és lehetőségeit, a mikor megtanuljuk hogyan kell összefűzni és alárendelni egymásnak a mi törekvéseinket. Vajjon nem fogunk-e gyarapodni hatalomban ha meglátjuk, hogy mögöttünk és körülöttünk, meg előttünk emelkedik föl a tanuságot tevők tábora, hogy az elenyészett nemzedékek számos bölcs és bátorszivü hősei ugyanazon eszmények után törtek, a melyek még mindig előttünk haladnak és hogy újabb ezerek fogják fölvenni a mi bevégezetlen munkánkat, midőn annak fonala kezünkben kiesik.

Testvérek! Hallottuk a magyarországi egyház szervezőtének és a vallásszabadsága megvédésének hős történelmét és üdvözöljük a magyar unitárius egyházakat mély tisztelettel és meleg rokonszenvvel. Álljunk egymás mellett és haladjunk

előre abban a hitben, hogy az atyák Istene ezután is a fiakkal lesz.

Eliot Sámuel elnök.

Hivatalosan és örömmel elfogadta az Ámerikai Unitárius Társulat Igazgatósága 1900. szept. 11-én tartott ülésében.

St. John E. Károly titkár.

A Dávid Ferencz-egylet XV-ik közgyűlése.

Tartatott 1900-ban október 27-én Kolozsvárt az unitárius főiskola dísztermében. Elnök Mélt. Bárá Petrichevich Horváth Kálmán egyll. elnök ur. Jegyzett Boros György egyll. titkár Jelen voltak: Ferencz József tisztt. elnök; Ferencz Józsefné, Fekete Gábor alelnökök, Gálfi Lőincz pénztárnok, a központi választmány tagjai és nagyszámu kolozsvári meg vidéki egyleti tag.

1. A DFE. kolozsvári női énekkara Iszlai Márton vezetése alatt énekelte »Fel égfelé« egyházi éneket. Szövegét írta Tarcsafalvi Albert, dallamát Raffaj Károly papnövendék.

— A sikerrel előadott, szépen irt éneket a hallgatóság kedvesen fogadta és az énekkart, valamint a szerzőket lelkesen megéljenezte.

2. Imádsággal emelte Istenhez a hallgatók szivét Lőrinczi Dénes tordai lelkész :

Ima.

Örök lélek, mennyei jó Atyánk, Istenünk! ki a világok kormányát tartod szent kezeidben, ki lelked mindent átölelő szerelmével gondviseled e bujdosó földet s ezen gyermekeidnek életét! Szivünk hozzád vágyik, lelkünk téged óhajt, érzelmeink és gondolataink szent lényed mélységében gyönyörködnek. Ajkaink hálaimára nyílnak s neved dicséretét zengik, hogy itt lehetünk e dicső emlékekkel megszentelt csarnokban s hogy hitünk rokonait itt látjuk összegyűlekezve ama szent zászló alatt, melyet a mi hitünk nagy vértanujának neve teszen oly széppé, fénylővé, vonzóvá és lelkesítővé.

Jó Atyánk, Istenünk! A törvény, melyet a természet világában alkottál, öröktől fogva fennáll sértetlenül. Az egek milliárd csillagai e szerint futják örök pályájukat s hintenek fényt, világosságot, kéjt és gyönyört e sötét bolygóra. Földünk hiven enged cseljének, hogy hideg és meleg, nyár és tél soha meg ne szűnjék s szent akaratod, hogy az embereknek vetése és aratása mindig legyen. Bölcs igazgatásod alatt mindenütt rend s összhang uralko-

dik. Minden teremtmény megfelel hivatásának, betölti kötelességét minden egyes szem roppant lánczában a végtelen egésznek.

Az emberiség lelki világában is te uralkodol örök felség, jó atyánk! Szent vezetésed fénylő nyomait látjuk az emberiség haladásában, a népek és nemzetek küzdelmeiben, leveretésében és győzelmében, bukásában és fölemelkedésében. Neked köszönjük az ész hatalmát, mely keres, kutat, fürkészk, megvizsgál mindeneket, az *Istenség mélységeit* is; a mely régi gyomokat irt s *uj világot alkot*, sötétséget oszlat s teremt *uj fényt, szent világosságot*. Neked köszönjük a vallás világát, melyet a Krisztus tudományában, mint örök szövétneket meggyújtottál, melylyel szent neved ismeretére elvezéreltél s lélekben s igazságban való imádásodra megtanítottál, a melyet hitelődeink küzdelmeivel, kitartásával — és ha kellett — hulló vérökkel megszenteltél, szent örökségül nekünk hagyttál. De nemcsak a nagyokban, a kicsinyekben is nagy és bölcs vagy jó atyánk, Istenünk! Az egyesek sorsát is te igazgatod a szeretet édes gondviselésével. Mindenütt, hová észvilágunk be- és elhat — bölcseségedre, szeretetedre és gondviselésedre találunk.

És mégis oh örök Isten, a mi reményünk gyakran elhagy, hitünk elcsügged. A büszke ész megostromolja királyi széked, a fenhéjazó tudomány lételemben kételkedik s a vakhit nem talál meg, mert nem ott keres, hol lakozol: a tiszta és feddhetetlen szivekben.

Ne engedd oh atyánk, hogy a kor hullámai közt elmerüljünk, kísértései és tévedései közt kételkedésbe essünk. Jőjj, erősíts minket lelkednek szent erejével, hogy higyjünk tebenned és gondviselésedben, hogy cselekedjük a szépet, a jót és a nemest, hogy emelkedjünk fölebb-főlebb: a mennyfelé, Isten felé. Segélj minket, hogy szolgáljuk azokat az eszméket és igazságokat, melyek az emberiség boldogítását munkálják és az Isten országát közelebb hozzák. Segéld és áld meg ezt a kicsiny egyletet: szívünk ez édes örömét, szépen fejlődő s reményekkel ápolt gyönyörüségét, ennek vezetőit és minden tagját, hogy győzelemre vezethessük a mi hitünk mátyrjának életével megszentelt eszméit és gondolatait. Mindezekben sikert csak egyedől tőled várunk és kérünk jó Atyánk, Istenünk! Tőled várjuk és kérjük küzdelmeink sikerét, hitünk örömét, lelkünk békéjét és vallásunk győzelmét; mert *te vagy uram az életnek kútfeje és a te világosságod által látunk világosságot*. A Jézus nevében és tanításai szerint kérünk, hallgass meg imánkban. Ámen.

3. Báró Petrichevich Horváth Kálmán egyl. elnök következő beszéddel nyitja meg a közgyűlést:

Tisztelt hölgyeim és uraim!

A Dávid Ferencz Egylet fenállása tizenhatodik évének küszöbéről köszöntöm Önöket.

Hosszu idő egy ember életében, oly rövid az egyleténél, ha elgondoljuk, mennyi fáradságot, ellankadást nem ösmerő buzgóságot igényel, míg egy nemes eszme, mely megindul a maga útján, gyökerét beereszti a társadalom rétegeibe — melynek javára keletkezett.

Midőn ezt fontolóra veszem, kérdem magamban, vajjon egyletünk is meghozta-e a maga egész természetét, a remények azon teljesültét, melyeket nevéhez fűztünk? Vajjon a teendők nagy halmazában, melyekben munkálni van hivatva, kivette-e maga részét és a mit elvállalt, azt dülöre juttatta-e? Midőn magamban így töprengök, látom hogy körülünkben a kulturális szövetkezeteink részére hagyott munkálási téren még óriási a parlagon hagyott föld, melyre dudva növi fel magát, előlven intézményeinkben a beléjük ültetett nemesebb palántákat és nincsen elég szorgó, munkás kéz, mely azokat onnan kiirtani segítsen.

Ha ez másképp lenne, nem tűnne ki társadalmunk életéből azon elszomorító tény, hogy a felebaráti szeretet — szegények, nyomorultak, elhagyottak — önzetlen pártfogása, segélyezése a ritkaság számba megy és a nagy sokaság, mely csak önmaga biztosítását tartja az életben egyedüli feladatának — rohanva siet, hogy azt megragadja.

Máskülönben mikép lehetne az, hogy az erény, mely minden jól szervezett társadalmunk alapja kell hogy legyen, leszorult ezen fontos állásáról -- visszavonul a tétlenségbe — a miatti szégyenében, hogy már nem ösmernek rá? Ugy, hogy koruuk, mely a felvilágosodás korának szereti magát nevezni, lecsuszott a létrának azon magas fokáról, a melyen a szellemi és lelki nemesség ideáljai keresik érvényesülhetésüket — alább az anyagiak birodalmába, hol a Judások kenyerét eszik — hol legelső ember az, a ki a legkitanultabb, a legélelmesebb.

Bizony szomorú, elegikus hangulatu leírása a kornak, melyben élünk — annál szomorubb, mert igaz és a napi események illusztrálják valóságukat.

De lehet-e ezen csodálkozni, midőn a civilizációval lépést tartó követelmények annyira igénybe veszik a családot fenntartók minden idejét, munkásságát, hogy magába térésre és annak megfontolására, hogy a kényelem, csinos, schickes ruházat és úri modor mellett még a lelkiünket is kellene művelni, nincsen ideje. A szellemi művelődésről nem szölok, mert ennek követelményét jól ellátják iskoláink és az egyetemek.

A társadalom szellemében van a baj, itten csiráznak ki azon lelkünköt megmételtyező paraziták, melyek ragadó és terjedő természetüknél fogva — hatalmukba kerítik néha annak magasabban élő tagjait is, és innen, mint hegytetőről az aláomló ködtömegek, midőn már sulyukat nem bírják, bevonulnak a völgyek szorulataiba, a hol szerényebb igényű egyének lagnak és megrontják azoknak — lehet addig romlatlan gondolkodás-módját — ítélő tehetségét. Lehetetlen csodálkozni, hogy a nemtelenek a mások gyengéit a saját előnyükre való kihasználásnak az erőszaknak és hatalmaskodásnak ezen folyton ismétlődő körforgásából mindenkire tapad valami, még azon esetben is, ha különben hajlamai jók és nemesek? A mit az ember mindennap lát és hall minden körben, a végén megszokja, és meggyőződésévé szűrődik le, hogy az már máskép nem lehet és úgy a helyes.

Tehát a magasban kell kitisztulniok s onnan kell alászálljanak a jó példák, hogy mindnyájan gyönyörködhessünk a fellegek mögül kitörő napsugarak áldást szóró melegénél.

Nem nagy dolog, tisztelt hölgyeim és uraim! Csak legyünk családi életünkben és a közügyek kezelésénél mindig olyanok, hogy azon senki fia méltán meg ne botránkozhassék és akkor részben eljutottunk a parthoz, a hová evezni akarunk.

Mondom, csak részben, mert az általános társadalmi jóllét emelésére szánt intézmények létesítése — terjesztése azon eszmének, hogy művelődésre, lelki megjavulásra mindenki jogosult, azon törekvést elősegíteni, hogy a jó keresztény életét szabályozó törvények útát találhassanak az emberek szívéhez, az egyletek, emberbaráti szövetkezetek, feladata.

Egyletünk is, mely ezen czélt szolgálni tűzte fel zászlájára — lobogtatja azt magasan, felhíván minden időben felebarátainkat, hogy tömörüljenek körünkbe Jót tenni — egyetemes kivánalma és kötelessége a társadalomnak — seregéljete tehát mihozzánk mindenfelől bármely táborból: Isten hozottak lesztek.

Hogy egyletünk mennyire felelt meg kulturális missiójának, azt a titkár urnak következő évi jelentéséből meghalljuk. A Dávid Ferencz egyletek száma szépen szaporodott és megkezdette felolvasásaival, összejöveteleivel azon czél szolgálatát, hogy tagjaiban a szép és nemes iránti fogékonyságot élessze, fenntartsa. Ez igen üdvös. Mások által is, hol még nincsenek ilyenek — követendő dolog. De van egy, a mire felkivánom hívni ezúttal az egyletek tisztelt elnöknöik és elnökeiknek

figyelmét arra, hogy teremtsenek körükben a Dávid Ferencz-egyleti perselyeket. Indítsák meg tagjaik között a gyűjtést. A legkisebb adományt köszönettel fogadják el. Nem az a fő, hogy nagy összegek folyanak be egyszerre, hanem hogy nemesen érző szivek forrásából csepegjen.

Lukács evangéliuma 21. rész, 1., 2., 3., 4. pontjában így szól Jézusról:

1 És mikor odatekintett volna, látá, hogy a gazdagok hányják az ő ajándékokat a pénztartó ládába.

2. Látá pedig egy szegény özvegyasszonyi állatot is, hogy abba két filléretet vetne

3. És monda: Igazán mondom nektek, a szegény özvegy sokkal többet vete a ládába, hogynem mint mind a többi.

4. Mert mindazok, abból a mivel bővültek, vetettek ajándékot Istennek: e pedig az ő szegénységéből minden élését oda veté

Igen tisztelt hölgyeim és uraim, a kicsinyt óriássá, növeli a jóakarat, mely azt adta. És különben is, ha az kevés is, a mi befolyt, idővel megnövekszik. A tengerek is esőcseppeknek az összegyűjtői. Az így nyert pénzből, ha csak egy árva fiúnak szerezhetik meg évenként az élelmét, ruházatát, vagy ha egy szegény elnyomorodott özvegynek, avagy magával tehetetlen öreg embernek egyengethetik meg az élet rögös útját, már sokat tettek.

Adakozzunk tehát mindnyájan ezen emberbaráti célra. Ne mondhasa rólunk senki, hogy mi csak beszélni tudunk, de tenni nem. Én magam részéről 50 koronát felajánlok a Dávid Ferencz egyleti persely részére.

Megengedik, hogy ez alkalommal szorosán vett tárgysorozatunktól kitérjek, de miután egyleti titkárunkról van szó, nem is őt, hanem minket közösen érdeklő. Mindnyájan tudjuk, hogy egyházunkat Bostonban az amerikai unitárius Társulat 75 évi jubileumán Boros György dékán úr, egyletünk főtíkára képviselte. Hogy azt méltóan tette, megtudjuk az onnan megjelent lapok tudósításaiból és azon körülményből, hogy őt a Harvard egyetem a theologiai doctor czimmal tüntette ki, mely az ő személyes érdemei elismerésén kívül a magyarországi unitárius egyház megtisztelése kívánt lenni.

Ezen kiküldetés által még szorosabbra fűződött azon kapocs, mely hazánk és az amerikai unitáriusok között addig is megvolt. Hogy ezen tény egyházunk javára váljon a jövőben is, azt szívből óhajtom és hogy ezt működésével elősegítette, azért egyházunk nevében köszönetem és elismerésem e helyen is kifejezni kívánom.

A gyűlést megnyitom.

— A közgyűlés az elnöki megnyitót éljenzéssel fogadja és Gvidó Béla esperes kükülliói főkegyeleti alelnök indítványára meghatározta, hogy egész terjedelemben jegyzőkönyvre vétessék és elnök urnak köszönet nyilváníttassék.

4. Boros György egyleti titkár felolvassa a központi választmánynak következő

évi jelentését:

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

1884. évi szeptember 2-án tartottuk az első gyűlést Kolozsvárt a Dávid Ferencz-Egylet érdekében. Azóta 16 év telt el állandó munkásság és fokozódó érdeklődés között Ez a 16 év a XIX. évszázaknak csaknem egy hatod, az unitarizmus újra ébredésének második fele része Tekintve azt a rendkívül csekély pénzerőt, a mely az Egyletnek rendelkezésére állott, s a melyből minden fillért a maga erején kellett hogy összegyűjtsön, még a pénzkiadással járó vállalatai is számottevők, mert az „Unitárius Közlöny“ mint havi lap, már a 13-ik évfolyamát végezi be; a „Fiatalság Barátjából“ 6 füzet, kiadványaiból 20 füzet jelent meg, melyek között a Brassai híres felolvasásai nagybecsűek voltak és annak is maradnak, főleg miután már külön kötetben megjelentek: „Nézetek a Vallás eszméjéről.“ Népszerű kiadványunk a „Fejedelem és papja“ verses formában igyekezett hiveink közé hatolni. Az „Orbán Balázs Emléke“ egy kiváló jellemű férfi életével igyekezett hatni.

Tehát minden évben egy önálló kiadványnál több jelent meg s ezek mellett becses volt a székely-kereszturi Zsinat Emléke, meg a „Konfirmációi emléklap“.

Ezekhez hozzá kell számítnunk a felolvasásokat, a melyek Kolozsvárt meg a vidéken a 200-at meghaladták. Hatásuk kiszámíthatatlan. Elég ha azt látjuk, hogy Kolozsvárt is, meg a vidéken is közszükséget pótolnak Főleg a vidéken egész népmozgalmat teremtenek mindannyiszor.

A Dávid Ferencz-Egylet tagjait és intézőit megalégedés töltheti el, hogy mindezekben a téreken jó irányban indultunk el s kellő gyorsasággal haladtunk. De ki volna mindezzel megalégedve, ha ott nem látná mellette az egyház hivei között az előre-törést, a mind többet és jobbat kívánást.

Az 1899/1900. egyleti év munkásságáról a következőkben számolunk el

Egyletünk nagybecsűlt elnökének a Választmányban tartott székfoglaló beszédét külön kiadtuk és szétküldöttük, hogy

hasson és buzdítson. Lekes szózat ez minden unitáriushoz, melynek egy-két szavát föl kell ujtunk itt, hogy visszhangozzék a szivekben mindenhol. Az elnök úr így szól: „Azért csak munkára fel! Vegyünk abban részt mindnyájan, férfiak és nők egyesülve, mindenki a maga körében . . . Hiv a szózat! tisztelt lelkész urak és kedves nejeik! Induljanak meg a nemes versenyben. Önök ismerik a népet, annak bajait. Gyűjtsék magok köré ünnepnapokon, alakítsanak tagjaiból minél több fiók-egyletet. Rendezzenek esteli felolvasásokat, adjanak erkölcsnemesítő könyveket kezükbe.“

Választmányunk 4—1899. sz alatt egy fölhívást intézett a fiók-egyletekhez, melyben fölhívtuk a közgyűlés határozata értelmében, hogy egy évben legalább két közgyűlést tartsanak; a választmányt nőtagokkal egészítsék ki; a megelőző évi hátralékokat a fiók-egylet pénztára fizesse ki.

Fölajánlottuk a fiók-egyleteknek, hogy minden 10 fiók-egyleti tag után egy missioi példányt küldünk meg az Unitárius Közlönyből arra a névre, a melyet a fiókkör kijelöl. Ez az eljárásunk, reméljük a közgyűlés helyeslésével fog találkozni.

A taggyűjtést melegen ajánlottuk a fiók-egyleteknek, s igen szép eredményét látjuk, mert habár a tagok száma nemis kétszereződött meg, de ez évben belépett új tag: 160

A f évben kiadtuk az U. K.-ben megjelent „Tizenkét cikk az Unitarismusról.“ A füzet ára 30 kr. E helyen is fölhívjuk rá az egyleti tagok figyelmét

A községi fiók-egyletek alakítására fölhívtuk a f-egyleteket s lett is eredménye, mert Toroczkón és Abrudbányán f-egyletek alakultak.

Fölhívtuk a figyelmet menházak föllállítására; az iskolás gyermekeknek testületileg templomba vitelére, énekkarok alakítására.

Külön fölhívásban hívtuk föl a fiók-egyletek elnökségeit, hogy november 15-én, midőn az egyletünket ékesítő nagy férfiú: Dávid Ferencz halálának évfordulója van, tartsanak ünnepélyes közgyűléseket és a nagy férfiú emlékét, a multak iránt való kegyeletos érzést és ismeretet ápolják.

A Hajós János 20 korona pályadíjra kihirdettük a pályázatot, de pályázó nem jelentkezett.

Az Unitárius Közlöny I—X kötetének meglevő néhány példányát följánlottuk egy-egy koronáért.

Választmányunk fölhatalmazást adott az Unitárius Közlöny szerkesztőjének, hogy a mennyiben a pénzügyi helyzet meg-

engedi, a lapot 2—2 ív terjedelemben adhassa. Az eredmény a pénztárnoki jelentésből fog megtetszeni.

Az Unitárius Közlöny nemcsak terjedelemben, hanem tartalomban is gazdagodott. Az érdeklődést minden irányban fokozza és iránycikkeivel s más közleményeivel, a nyilatkozatokból ítélve, közkedveltségben áll. Az egyleti év tartalmából kimagaslik a 12 cikk a múlt évről, mélt. Elnök urunk székfoglalója; terjedelmes cikke ily czimen: A kik nem imádkoznak; Rédiger Géza bibl. magyarázata: Isten az én zászlóm. A jelen évi folyamban az új cikksorozat: Helyzetünk és jövőnk, melyben Boros Györgytől: Unitárius igehirdetés; B. Petrichovich Horváth Kálmántól: A jelen századot uraló eszmék; Boros Sándor már néhai igazgatótól: Középiskolai oktatásunk; Vári Alberttől: Vallásos nevelés; Fazakas Lajostól: Helyzetünk és jövőnk a többi prot. felekezetekkel szemben; Szász Andrástól: A lelkeszi hivatásról; Dézsi Mihálytól: Missio vallásunk érdekében. Ezt a sorozatot folytatni fogjuk Költeményeink közül Murányi Sándoré, meg a Tarcsafalvi Albertéi mindig vonzóak és hatásosak, a Végh Mátyás legendái, fájdalom, már megszakadnak a költő halála miatt Nem szabad mellőznünk Fangh Erzsébet, Kovács Irén, Perczelné Kozma Flóra írónők cikkeit, Simó János jeles lelkész emlékét a szerkesztő örökíti; a Lázár István püspökét Kövály László újítja meg; Ürmösi Sándor számos cikke, Benedek Elek rajza, a szerkesztő útleírása Ámerikáról, Barabás István ifjútól egy terjedelmes elmélkedés és nagyszámu apróbb cikk, meg közlemény, tanusítja az írók készségét és eszme gazdagságát. A vidékről szóló tudósítások azt mutatják, hogy minden irányban nagy szolgálatot tesz a lap.

A f. évben ismét rendeztünk egy házi-estélyt, a mely kiváló szépen sikerült mind erkölcsileg, mind anyagilag. Az estélyen közreműködtek: Budapestről: Duret Cecile, Benedek Elek, Kolozsvárról: Kovács Lenke, Joannovich Marika, Donogány Valéria, Vásárhelyi Béla, Répai Andor, Strachal Ferencz. Választmányunk szives köszönetét nyilvánította a közreműködőknek.

Felolvasást a f. évben is tartottunk kettőt a közönség nagy érdeklődése mellett. Elnökünk Öméltósága nyitotta meg egy nagyszabásu felolvasással, melyet lapunkban a „Helyzetünk és jövőnk“ cz. rovatban közöltünk. Fangh Erzsébet tanítónő „Egy angol unitárius missioról“, Nagy Lajos tanár költeményeket olvasott fel, mindkettőt köztetszésre, nagy hatással. A második felolvasáson Kovács Irén kisasszony a Channing leányiskoláról. Boros Sándor most már néhai ig. tanár a társadalom némely bajairól olvastak fel megnyerően, Benedek Nándor szavalt.

Mindkét alkalommal énekelt a Dávid Ferencz Egylet énekkara kedvesen és szépen, miért elismerés illeti az énekeseket és buzgó vezérüket Iszlai Márton tagtársat.

Meg kell említenünk, hogy egyletünk titkára a f. évben négy hónapot távol volt nemcsak városunkból, hanem hazánkból is, miután az Egyh. K. Tanács Éjszakamérikába a bostoni unitárius gyűlésre kiküldötte. Ez alatt az idő alatt a titkári és szerkesztői teendőket Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok és dr. Gál Kelemen választmányi tagok végezték, miért Választmányunk mindkettőnek köszönetét nyilvánította. Titkár az ámerikai gyűlésen egyletünket is képviselte s a nők gyűlésén a választmány nőtagjai üdvözlését tolmácsolta.

Néh. Lőrinczi Gyula péterlaki birtokos hagyatékából a Dávid Ferencz Egyletnek rendelt 100 korona kiutaltatott, a felvétel iránt a lépéseket meg is tette választmányunk, de még nem fizettetett ki.

A hittani intézet hallgatói között 11 drb. teljes bibliát kiosztottunk.

Tiszt. elnökünk Daniel Gábor öméltsnak fia, felsőfehérvári f.-egylet elnöke Daniel Elek halála felett részvétet fejeztünk ki.

Ez rövid vázolata választmányunk ez évi működésének de a Dávid Ferencz Egylet ennél jóval többet tett a fiók-egyletek útján.

A fiók-egyletek.

Örömmel jelentjük, hogy a Dávid Ferencz Egylet működésének súlypontja mindinkább a fiók-egyletek felé kezd nehezedni. A jelen évben nemcsak azt értük el, hogy mindenik fiók-egylet egy-két, vagy több gyűlést és felolvasást tartott, hanem azt is, hogy két új fiók-egylet alakult: Toroczkón és Abrudbányán egy Ifjusági kör Kolozsvárt.

A fiók-egyletek működését csak kivonatossan ismertetjük a beérkezett jelentésekből.

Felolvasást tartott: a Marosköri Szabédon. Felolvasó volt Fazakas Lajos nysztmártoni lelkész. Elnöki megnyitót Schuller József elnök.

A küküllői K. Széplakon tartott gyűlésén D. Pataky László elnök jellemezte a kör hivatását Nagy Béla bethlenszeintmikiósi lelkész „A nő a családban és az egyházban“ cz. tételről felolvasott.

Gvidó Béla alelnök indítványára a kört 3 csoportba osztották s a felolvasások vezetésére az egyes csoportokban lakó lelkészeket kérték fel, kimondatott a D. F. E. dalkör szervezése

A Kereszturkőri Gagyan rendkívül nagy közönség előtt: Kozma Dimén lelkész egyházi beszédet, Dr. Jankovich Pál elnöki megnyitót, Pap Mózes tanár felolvasást tartott; Máté Juliska tanítónő és Nagy Arpád szavaltak.

Az Udvarhelykőri 2 felolvasó közgyűlést H. Szt.-Péteren és Karácsonfalván tartott: Imát mondott Kádár Lajos gyepesi lelkész, imát és beszédet Kovács Imre lókodi lelkész; felolvasott Ajtai János, Tarcsafalvi Albert, Demeter Dénes. Szavalt derzsi Sándor Gergelyné két ízben. Énekelt a hom-vidéki dalkar Győrfi István vezetésével; a h.-karácsonfalvi több külső tag közreműködésével.

A háromszéki Brassóban a leány-egyház javára ünnepélyt rendezett az egyh.-község közreműködésével. Megnyitó beszédet Vaska Béla lelkész, népdalt Szöcs Vilma, felolvasott Nagy Lajos, szavalt Bölöni Vilmos lelkész, szavalt Ütő Sándor, czimbalmon játszott Lendvai Antal, vonos négyest adott elé a Valcherféle társaság.

Az aranyostordakőri f. egyletet fájdalmas nagy veszteség érte egyik buzgó alelnöke Simó János tordai lelkész korai halálával és Józán Miklós titkár eltávoztával.

Ideiglenesen Németh István toroczkai lelkész kéretett meg a titkári teendők végzésére. 2 felolvasó gyűlés tartott istentisztelettel kapcsolatban. Egyházi beszédet tartott: Németh István toroczkai, Lőrinczi Dénes tordai lelkész. Elnöki beszédet Csegezy Mihály elnök és Csegezy László tisztt. elnök tartottak. Felolvasást tartott: Adorján Domokos tordai „a nők munkaköre egyházunkban“. Csiki Viktorné, Tana Lujza „Az anya a vallásosság terjesztésében.“ Emlékbeszédet Simó János felett tartott Biró Lajos várfalvi lelkész. Szavaltak: Solymosi Emilia, Blényesi Vilma, Biró Lajos és Moldvai Borcsa. Egyházi műéneket mutattak be: Moldvai Borcsa és Bressina Margit kisasszonyok.

A felsőfehérekőri bár összesen 5 egyházközségre terjed ki, rendkívül tevékeny volt: 3 gyűlést tartott. Felolvastak: Sipos Ignác urmösi, Czirmai Lajos felsőrákosi tanítók, Kiss Aladár dotki lelkész. Lőrinczi István elnöki beszédei lelkesítőleg hatottak. Szavaltak: Ozváth Gáborné, Kelemen Györgyné, Kiss Aladárné, László Gyula köhalmi, Gelei Vilmos ágostonfalvi tanító, Bibó Samu k.-jegyző. Énekkel működtek közre Péterfi Gyula vezetése alatt a fiókkőri dalkör; Katona Márton vezetése alatt „az alsó rákosi Emke dalkör.“ E két tanító külön is énekelt.

Irodalmi kiadványa volt a maroskőri fiók-egyletnek: Ürmösi Kálmán felolvasása Brassai Sámuelről; Szentmártoni Bá-

lint költeménye. A kereszturkörinek: Pap Mózes felolvasása.

Emlékkönyvet vezet a marosi és felsőfehéri köri, melybe a jelesebb felolvasásokat írják be.

Tagok száma és vagyoni állás.

	uj	összesen	bevételek	kiadás,	készlet
			k. f.	k. f.	k. f.
Maroskörben	—	59			
Aranyoskörben	—	34	105·60	81·21	24·39
Háromszékkörben	3	90	118·0	52·10	710·68
Felső-feh.-körben	—	50	128·14	40·—	88·14
Udvarhelykörben	19	95	401·40	351·75	19·65
Kereszturkörben	18	115	270·77	162·71	531·21
Küküllőköri f. e.	5	56	55·20	44·21	233·89
	45	499	1079·31	731·98	1607·96

Ez volna a fiók-egyletek képe. De még meg kell említenünk, mint sajnós körülményt, hogy a választmány program-szerű fölhívására feleletet csak a marosi és udvarhelyi egyletek, kimutatást a községekben levő egyletekről csak a marosi f. egylet adott, de mint kiválóan örvendetes eseményt jelentjük, hogy a fiók-egyletek száma a f. évben hárommal gyarapodott. Az új f.-egyletek:

a toroczkai, melyet Németh István lelkész alakított. Ha csak a tagok számát (95) tekintjük is, már meglepő eredménynek kell nyilvánítanunk. Elnök Németh István, alelnök Balázs János tak. pénztári igazgató, Németh Istvánné urnó, titkár dr. Fodor Mózes, pénztárnok Botár István. Választn. tagok: Kelemen István, Székely János, Botár Andor, Simon József, Fodor András, Vermes János, Botár Andor, Stáry Robertné, Klocsa Jánosné, Simándi Andorné, Bartók Simon, Vermes Ferencz, Botár János. 2 felolvasó gyűlést tartott. Elnöki megnyitót Németh István, egyikben Dávid Ferencz életét ismerteti, felolvasást dr. Fodor Mózes tartott és Csiky Viktorné, szavalt Buzogány Elek és Gál Miklós, Simon József. énekelt a Dalkör! Buzogány Elek tanító szervezett egy DFE. egyleti vegyes Dalárdát 26 taggal. Bevétele 66 tag után 132 kor, de a 95 tag díját egészen befizette a saját pénztárából, a mi követésre méltó példa.

Az abrudbányai, mely korábban megalakult volt, de megszakadt a működése. Most Mózes Mihály lelkész újra szervezte. Elnök Mózes Mihály, pénztárnok Mikó Dezső, jegyző Máthé Albert: Vál tagok: dr. Nagy Károlyné, Mikó Dezsőné, Képes Lászlóné, Képes Matild, Otvös Mártonné, Kirilla Ignáczné, Gelei Kálmán, Weress Ferencz, Székely István, Németh József, Váradi Ferencz, dr. Ürmösi Károly. Rendezett egy estélyt, me-

lyen felolvasott Mózes Mihály, s közreműködtek többen. Van 45 tagja, kik a díjakat mind befizették.

Utolsó helyen jelentjük bár elsőrendű érdekekkel bír a 10-ik fiók-egylet: a Dávid Ferencz Egylet ifjúsági köre Kolozsvárt a mely a f. évben alakult 50 taggal. Elnöke: Tóth Ernő, alelnöke Kelemen Lajos, titkára Gálffy Zsigmond, pénztárnoka Barabás István és 9 választmányi tag. Tartott 6 rendes és 1 rendkívüli közgyűlést 9 rendes választmányi gyűlést. Felolvasást tartottak: Kelemen Lajos 2-szer, Pap Domokos, Tóth Ernő, Pálffy József, szavaltak: Gálffy Zsigmond, Ürmösi József, Raffaj Károly.

A Dávid Ferencz-Egylet összes tagjai az előfizetőkkel együtt: 1252.

Ime mt közgyűlés, ma midőn a XIX. száz utolsó hónapjait járjuk, az unitárius közművelődésnek itt a központban három szervét a központi választmányt és a Dávid Ferencz Egylet énekkarát, az ifjúsági kört, a vidéken 9 fiók-egyletet, tehát összesen 12-öt mutathatunk be 1252 taggal. Mit jelent ez, ha nem munkát, nemes törekvést és haladást. Ha figyelembe vesszük, hogy az énekkarokon kívül, csupán egyesek 70-en működtek közre a vallás-erköcsi élet élénkítése érdekében, mi nyugodt lélekkel tekinthetünk vissza erre az együleti évre és bizalommal a jövőbe, mert van mivel megharcoljuk ama nemes harcokat.

Kérem a jelentés tudomásul vételét.

— Közgyűlés a jelentést tudomásul veszi s együleti titkárnak elnöki indítványra köszönetet nyilvánít.

5, Gálfi Lőrincz egyl. pénztárnok felolvassa

a pénztárnoki évi jelentést és számadást:

Igen tisztelt Közgyűlés!

Jelentésem nem tüntetné fel a lefolyt együleti év pénzügyi eredményeit kedvező színben, de ítéletünk sem volna arról egészen igazságos egy néhány szónyi magyarázás nélkül. Az elmúlt együleti év 1899. szeptemberétől mostanig 14 hóra terjedt, míg a megelőző csak 10 hónap volt. Kiadásaink azonban még ez aránynál is sokkal inkább emelkedtek, mivel mult évi számadásunkban csak három-negyed évnek kiadásai voltak, míg a mostani öt-negyed évét foglalja magában. Ezen kívül még az is tetemesen hozzájárult kiadásaink emelkedéséhez, hogy együletünk lapja ez évben két ivnyi terjedelemben jelent meg. Bevételeink a mult évinél valamivel kisebb összeget mutatnak, azonban részletekben inkább állandó jellegűek, mint a megelőző éviéek.

Évi összes bevételünk 2451 korona 63 fillér, mely a megelőző évi 2499 korona és 70 fillér bevételnél 48 korona és 7 fillérrel kevesebb. Ez eredmény azonban csak látszólag rossz, mivel egyéb szerencsés véletlenségek között mult évi számadásunkban 220 kor. alapítvány is volt, míg a mostaniban e czimen semmi sincs.

Összes kiadásunk 2744 korona és 41 fillér, mely a mult évi 1498 korona és 60 fillért 1245 korona és 81 fillérrel haladja meg, mely többlet kiadást a fennebbiekben már indokoltam.

Az egylet jelenlegi vagyona 6200 korona tőkésített alap és 8 korona 62 fillér pénztári készlet, vagyis összesen 6208 korona és 62 fillér. Az alapszabályok értelmében a 6200 korona elköltetlen alaphoz ez évben még csatolandó volna az évi jövedelem 5 százalék, vagyis 122 korona és 58 fillér, mi azonban csak a bevándókból válik lehetővé.

Az évi bevétel részletezése:

	kor. fill.		kor. fill.
Rendes tagok díjaiból	502 —;	a megelőző évben volt	468 —
Előfizetők	335 70;	» » »	328 80
Fiók-egyletektől	609 28;	» » »	350 80
Nyomatványokból	143 08;	» » »	50 48
Kamatokból	417 17;	» » »	399 66
Ajándékokból	65 20;	» » »	67 88
Házi estély jövedelme	374 —;	» » »	608 88
Alapítványokból	— —;	» » «	220 —
Hirdetésekből	5 20;	» » »	5 20
Összesen	2451 63;	» » »	2499 70

Ez adatok nyilván mutatják, hogy az egylet állandó bevételei tetemesen növekedtek. Mert a megelőző évi számadásban 220 kor. alapítvány és 234 kor. 88 fillér többlet szerepel a házi estély jövedelméből, melyek csak esetleges jövedelmek voltak s melyek összesen 454 korona 88 fillérrel emelték a megelőző évi számadás bevételeit. Az így keletkezett többletből 406 kor. és 80 fillért fedez az az összeg, melyet állandó jövedelmeink emelkedésével jelen számadásunkban elértünk.

Az évi kiadás részletezése:

	kor. fill.		kor. fill.
Nyomdai költségek	1869 51;	a megelőző évben volt	864 —
Postaköltségek	384 28;	» » »	251 10
Tiszteletdíjak	228 —;	» » »	200 —
Képekért	74 48;	» » »	— —
Kiadói munkák	160 84;	» » »	84 46
Jutalmak	— —;	» » »	45 —
Levelezés	11 06;	» » «	31 44
Női énekkar költségei	— —;	» » »	11
Más czímeken	16 24;	» » «	11 60
Összesen	2744 41;	» » »	1498 60

Évi kiadásunk tehát 292 kor. 78 fillérrel haladja meg a bevételt, mely összeget a múlt évről áthozott jövedelemből fedeztettünk.

A fiók-egyletek ez évben igen dicséretes munkásságot fejtettek ki a tagsági díjak beszédésében is, úgy, hogy az általuk beküldött összeg csaknem kétszer akkora, mint a megelőző évben volt. Beküldött:

	kor	fill.		kor.	fill.
a keresztnrköri f. e.	139	20;	a megelőző évben	70	80
az udvarhelyköri f. e.	108	—;	»	»	81 60
a marosköri f. e.	75	80;	»	»	60 —
az ar. tordaköri f. e.	66	48;	»	»	25 20
a toroczkói f. e.	62	40;	»	»	— —
a háromszékköri f. e.	51	60;	»	»	38 40
az abrudbányai f. e.	41	—;	»	»	— —
a felső-fehérvári f. e.	34	80;	»	»	40 —
a küllői f. e.	16	80;	»	»	34 80
az ifjusági f. e.	13	20;	»	»	— —
Összesen	609	28;	»	»	350 80

Számadásunk lezárása után a toroczkói fiók-egylet még beküldött 51 kor. és 60 fillért, mely így a fennebbi adatok között nem szerepel. E fiók-egylet összes tagjaiért egy összegben fizeti a tagsági díjakat, mely eljárás a többi fiók-egyleteknél is megszivlelendő volna.

Hátralékosainkat ez évben is felszólítottuk tagsági díjaik befizetésére és ennek lett is némi eredménye, azonban így is még sokan vannak hátralékosaink.

Ezekben voltam szerencsés megtenni évi jelentésemet s ezeknek alapján kérem a t. Közgyűlést, hogy engem a lefolyt év számadásának terhe alól felmenteni szívéskedjék.

Kolozsvárt, 1900 október 20-án.

Gálfi Lőrincz
pénztárnok.

Titkár jelenti, hogy a Választmány a pénztárt megvizsgálta és mindenben rendben találta.

— Örvendetes tudomásul vétetik. Közgyűlés a pénztárnoknak a Választmány javaslata alapján elismerést és köszönetet nyilvánít.

6 A központi Választmány jelenti, hogy a választmányi tagok közül czuttal kilépnek Fangh Erzsébet, Dr. Engel Gáborné, Zsakó Istvánné, Árkosi Lajos, Dr. Gál Kelemen, Orbók Mór.

— A közgyűlés közfelkiáltással a kilépőket ujából meg-

választja a következő három egyleti évre választmányi tagoknak.

7. Az indítványok rendjén eléterjesztetik Ürmösi Sándor tarcsafalvi lelkész egyleti tag indítványa, melyben indítványozza, hogy az Unitárius Közlöny változtassék át heti lappá s az egyházi hatóságnak tétessék részben hivatalos lapjává, melyet minden esperesi hivatal, minden egyházközség, minden gymn. tanár, lelkész és tanító 1—1 példányban megrendelni köteleztessék. A tagok önként tennének ajánlatot a díjra nézve. A lap ily alakban 1901-ben jelenne meg. Indoka az indítványnak, hogy az unitárius egyházban nincs hetilap; a meglevők a napi eseményeket nem tudják figyelemmel kíséni. A lap költségei fedezésére indítványozó szerint befolya 108 lelkésztől à 6 kor. = 648; 120 egyházközségi à 6 kor. = 720; 100 tanár és kántortanító 120 kor, 400 előfizető után 3 koronájával 1200 korona.

— A központi választmány megadja véleményét, melynek alapján a közgyűlés az indítványban foglalt szándékot helyesli, de az indítvány azon alaptervét, hogy az előfizetési és tagdíjak fölemáltessenek, nem fogadja el, mivel ez az egylet teljes újraszervezését vonná maga után; s különben is a közgyűlés nem reméli, hogy a tervezett összeg befolya, mert még az 1 frt tagdíj mellett is az a nagy nehézsége van az egyleti működésnek, hogy a hátralékok behajtásával kell küzdeni és sohasem számíthatni biztos jövedelemre. A közgyűlés fölhatalmazza a szerkesztőt, illetőleg a választmányt, hogy mint eddig, ezután is egy ívnél nagyobb terjedelemben adhassa a lapot a szerint, a mint a pénztár állapota megengedi és a közlemények megkívánják.

8. A központi Választmány eléterjeszti, hogy Mózes Mihály lelkész az abrudbányai f. egylet buzgó elnöke, indítványt adott be, melyben indítványozza egy teljesen népies imakönyv kiadását vegyesen férfiak és nők részére. Ez tartalmazná hitelveink rövid foglalatját, egy-egy rövid imát urvacsorai osztáskorra, tavaszi, nyári, őszi és téli imákat, négy hétköznapit, alkalmiakat, összesen 19 imát. Ára lenne 40 fillér.

— A közgyűlés a Választmány véleménye alapján az indítványt nem fogadja el, mert eltekintve az irodalmi ne-

hézségektől, a kiadás és árusítás az Egylet mostani szervezete mellett nem eszközölhető.

9. Tarcsafalvi Albert megtartja felolvasását : A Dávid Ferencz Egylet munkamezeje.

— A közgyűlés a szépen megírt és sok becses eszmét tartalmazó felolvasást éljenzéssel fogadja és felolvasónak meleg köszönetét nyilvánítja. (Jövő számban közöljük. Szerk.)

10. Elnök jelenti, hogy a Dávid F. Egyletnek egy magát megnevezni nem akaró tagja egy költeményt küldött be a közgyűlésre Tarcsafalvi Albert tagtárs útján. Kéri a közgyűlést, hogy a költeményt hallgassa meg

Tarcsafalvi Albert fölolvassa a terjedelmes szép költeményt, melyet a közgyűlés kiváló érdeklődéssel hallgat végig és megéljenzi.

Boros György egyleti titkár a közgyűlésnek azt a kijelentést teszi, hogy az íróban az egylet régi barátját Murányi Farkas Sándort sejti. Kívánja, hogy az író és felolvasó költők éljenek.

— Elnök javaslatára a közgyűlés szerzőnek és szavalónak elismerő meleg köszönetet nyilvánít.

11. Elnök a közgyűlést következő szavakkal zárja be:

Midőn a tisztelt felolvasó úrnak magvas és tanulságokkal teljes felolvasásáért és az énekkarban közreműködő hölgyeknek és uraknak a nekünk nyújtott élvezetért köszönetem kifejezem, egyszersmind megköszönöm mindnyájuknak, kik itten vannak azt, hogy megjelenésükkel megtiszteltek, és megkérem, vegyék szívükre az itten hallottakat, vigyék hírül az otthon maradtaknak, hogy a Dávid Ferencz egylet él, működik és bízik tagjainak buzgóságában és áldozatkészségében a jövőben is.

Erre mint biztos alapra fektette összes reményeit.

Azon kívánsággal zárom be a gyűlést, hogy jövő évben itten újra találkozhassunk.

— Eljenzés.

11. A Dávid F. Egylet vegyes énekkara éneklí: Viharban, Dürertől, rendkívül nagy hatással. A közgyűlés az éneket megismétli és az énekkar meg Iszlai Márton karnagy éltetésével szétoszlott.

A Balaton környékéről.

Messze onnan, a hol a barátság asztalát unitárius lelkésznek terítik; egy olyan pusztában, a hol könyörülő samaritán csak elvétve fordul meg, ott a szép Balaton mellett él egy ifju unitárius lelkipásztor. Egy egész országrészt foglal el nyája. Sztét vannak szórva idegenek között, ki vannak téve mindennek, a mit az emberi gyarlóság a megvetés, gúny és kicsinylés silány vonásaival szokott jelezni. És ennek az egyedülvaló embernek nem szabad gyöngének, sem félnéknek lenni, mert akkor el van veszve. És ez a lelkipásztor bátor, erős, mint a puszták lakója. És ő dolgos, munkás mindenkben, a mik reá bízottak és a miket neki lelke sugalmaz.

Baranya-Hidvégén szept. 23-án szabad ég alatt, a nap sugaraiiban úszva, a szelid szellőben fürödve, a mező őszi illatával tömjénezve szolgált az Urnak nagy sereg nép előtt, a kik összegyűltek a szomszéd vidékekről, hogy hallják az idegen apostol beszédét. És mindazoknak, a kik együtt valának, szivők és lelkük egy vala. És nagy serégben, mintegy százötvenen járultak a Nagymester emléksztalához és ettek a kenyérből és ittak a borból és megelégtettek és boldogok voltak és áldották az eget urát, hogy nemcsak mezejüket, hanem szivöket is elhalmozta ingyen való kegyelmével.

Szomorúság is sujtolja a lelkipásztort, midőn az égi hatalom elszólítja egy-egy buzgó hívét. Most két világi szolgatársától fosztatott meg. Berky József a polgárdii egyháznak egyik leghívebb embere, valódi oszlopa volt. Ott volt az alapításnál, a szervezésnél, az építésnél. Egyszerű ember volt. Kevés iskolázásban részesült, de nagy volt életbölcseége. Emlékezzünk vissza magtáralapításról adott gyakorlati eszméire. Ne feledjük védelmét: „Miként térítnek az unitáriusok?“ Ó megérdemli, hogy tisztelettel és kegyelettel emlékezzünk rá, midőn az unitárius egyház jóltevői kerülnek szóba. Szept. 26-án hunyt el.

Hát megfeledkezzünk-e Borbély Józsefről, a ki 12 hosszú évig volt hűséges öre, gondozója, tisztogatója az Ur egyszerű hajlékának Polgárdiban? Október 3-án kísérték örök nyugalomra. Emléke nem vész el a hű szolgának.

A csapások mellett áldásban is részesült a kicsiny gyülekezet, mert a Batthányi uradalom ajándék-szőlőjét leszüretelték és nyertek belőle mintegy 21 akó jó édes bort.

Október 6-án a nemzeti vértanuk emlékének áldozott a lelkipásztor hazafias kegyelettel és szónoki hévvel. Sokan voltak jelen, mert a nagyok emlékének elenyészik a felekezeti válaszfal.

A kicsinyeknek ki adna ismeretet és világosságot, ha nem ez a lelkipásztor, a ki egy személyben tanító is. Ő szept. 4-én már megnyitotta a muzsák kis hajlékát.

De nem felejtkeznek el hiveiről, kik várva várják Vilonyán, Magyar-Ladon, Hatvanon. Hozzuk is elviszi az evangélium áldását. És mindezt egyedül, segítség nélkül. De mégis nem egyedül, mert vele van Istene, nem támasz nélkül, mert erős vára az ő hite.

Ti, kik egymás barátságától, a jó szomszédságtól várjátok és kapjátok a mindennapi segítséget és biztatást, gondolatok a Balaton vidék vándor apostolára Pálffy Ferenczre s küldjétek el hozzá olykor-olykor a hitrokoni szeretet tanubizonyságait.

Nők világa.

Egy jó tett.

Egy alkalommal meglátogatom kurátorunk családját s meglepetve látok ott szép, de gyenge, halvány 5—6 éves idegen fiucskát. Kérdésemre, hogy kik és miért vannak náluk, azt mondja a ritka ügyes székely asszony:

„Hát tudja lelkem kisasszony ezeknek a szülei rég bementek Oláhországba, meglehetősen jó módban éltek, de most meghalt az anyjuk s mivel apjuk kocsis s nem tarthatja magánál, megegyezett ezzel a mi drága szomszédunkkal — a ki épen haza akart az urával költözni — hogy kozza magával, legyen anyjuk a szegény árváknak s neveljen belőlük vallásos, magyar gyermekeket. Az el is hozta, a pénzt elfogadta minden hónapban, de hogy tartotta szegénykéket! Láthatja instálom, milyen gyengék, nem adott az még enni sem eleget, a lelkem megéset, mikor egyszer-másszor bejöttek s a pityóka haját ették, olyan éhesek voltak. A mellett nem is bánt jól velük, nem takarította. Ugy sajnáltam a lelkeimet, olyan szépek, sokszor mondtam az uramnak, hogy szeretném szegény anyátlanokat elvenni, hogy lássák, milyen a szerető bánásmód s jó élet. A bizony addig-addig kívántam, a míg meg is tehettem. Most az asszony vissza ment ismét, mert tudja lelkem, a ki megszokta a bodorgó életet, a nem tud helyt ülni, itt hagyta a szegény vak urát, a gyermekeit is elakarta vinni; de én nem engedtem, elvettem őket, azt mondtuk az urammal, hogy a hol a mi négy gyermekünk jól lakik, ott ez a kettő sem hal éhen. Egy pár forintot fizet

az apjuk, mikor lehet ruhát, lábbelit is küld s ha az Isten is úgy akarja s megsegít szent kegyelmével, nevelünk belőlök jó székelyeket s jó unitáriusokat “

Ez történt ezelőtt hat évvel. A jó asszony anyai módra nevelte, iskolába járatta őket. A szemlélő lelke gyönyörködött a szépen fejlődő két gyermekben s örült, hogy akadnak a mai világban is könyörületes lelkek, a kik igaz keresztényi szeretettel mentettek meg két kicsiny lelket a hazának, egyháznak és társadalomnak.

A napokban újra meglátogattam a jó embereket s hát a a két gyermek nincs ott.

„Élvitte az apjuk, mert a hat osztályt végezték s tovább akarja taníttatni Mi szeretjük úgy, mintha saját gyermekünk lett volna, tudja az egész világ, hogy mindent megtettünk értük, ők is elég jók voltak, jól tanultak s ugy-e milyen szépen fejlődtek? milyen ügyes, nagy fiuk lettek? Eltartottuk volna míg a a világ, de hát ha emberek akarnak lenni, utját nem szeghettük, aztán az apjuk megházasodott, val a hová nyárára is vigye, de higgye el lelkem kisasszony, úgy fáj a szívem, mert úgy megszoktam, mintha sajátom lettek volna,“ panaszolta a jó asszony és egy könyvet törült ki a szeméből, egy „igaz gyöngyöt,“ mely bizonyára aranyat ér és méltó jutalmat nyer.

Én pedig elgondoltam, ha csak minden századik család gondolkozna, érezne és tenne szép hazánkban hasonló módon, mily feleslegessé válna az állam és társadalom aggodalma az elzüllött gyermekek sorsának javítása miatt, mennyire meg volna könnyítve a „Fehér-Kereszt Egylet“ s több hasonló czélú egyesületek munkája, kevesebb „Lelenczház“ kellene s a javító intézetek szaporítása nem volna égető szükség. Az illető jolttevőknek pedig mily megnyugtató volna az a tudat, hogy keresztényi szent kötelességüknek eleget tettek s megfogadták János apostol tanítását: „Fiacskáim! ne szeressünk szóval, se nyelvvel, hanem cselekedettel és igazsággal!“

Ibolyka.

Az ifjuság köréből.

A Dávid Ferencz Egylet Ifjusági Köre f hó 24-én tartotta ez évi alakuló közgyűlését gazdag tárgysorozattal. A jegyzőkönyv felolvasása után Kelemen Lajos alelnök igen érdekes és tanulságos régészeti felolvasást tartott; majd Raffaj Károly szavalt Petőfi Apostolából egy részletet, mit a gyűlés nagy élvezettel hallgatott. Ezután a tisztújítás következett; lemondás előtt az elnök, a titkár és pénztáros rövid, de kimerítő beszámolót tart,

mit a közgyűlés tudomásul vesz, majd az egész tisztikar beadja lemondását és kéri fölmentését, mit a közgyűlés megad. A tisztújításra a közgyűlés korelnöknek megválasztja dr. Ferencz József urat, kinek vezetése alatt a most lemondott tisztikarnak elismerést és dicséretet szavaz s egyben fölkeri egyhangulag tovább működésre a régi tisztikart. Tóth Ernő mult évi elnök kijeleuti, hogy legnagyobb sajnálatára a közgyűlésnek ezt a megtisztelő megbizását el nem fogadhatja változott körülményeinél fogva, s miután Barabás István mult évi pénztáros is ide nyilatkozott, a közgyűlés a szabályszerű jelölések után a következő tisztikart választotta meg egyhangu felkiáltással: Kelenen Lajos, elnök, Pálffy József és Mikó Imre alelnökök, Biró Pál titkár, Ádámosy Gábor pénztáros, Költő Gábor és Nagy Elemér jegyzők; választmányi tagok: Dr. Ferencz József, Elekes Dénes, Tóth Ernő, Raffaj Károly, Gál Miklós, Pap Domokos, Gálfalvy Sámuel, György János és Kriza János

Ezután közgyűlés távozó elnökének és pénztárosának buzgó működésükért, odaadó munkásságukért, melylyel az Ifj. Kört majdnem egy éven át vezették, irányították, elismerest szavaz.

Ez alkalommal újra megmutatta Ifj. Körünk, hogy odaadó szorgalommal, egyetértéssel és buzgó munkássággal mily szép sikert tud elérni és reméljük, hogy most már az alakulás és kezdet nehézségein végleg átesvén, új elnökünknek körültekintő, buzgó és tapintatos vezetése alatt igazán nemes célunkat még jobban megközelítjük. Az egyetértés, együttérzés és összetartás s a vállvetve való munkálkodás az, melyet a jelenlegi viszonyok közepette százszor inkább hangsúlyoznunk kell, s a mely egyedüli mód magasztos célunk megvalósítására; legyen Ifjusági Körünk ama szent tűz, melynek lángjában megedződött tiszta érzéssel, egy akarattal s közös erővel lépünk ki korunk küzdő terére, hol törhetetlen zászlónk fennem lobogtassuk.

Hála és köszönet nagytiszteletű Boros György védnök urunknak, ki ama szép eszmék magvát elhinté, s buzdításával és irányító tanácsaival ügyünket diadalra jutni segíti. Isten áldása legyen Ifjusági Körünkön, annak minden tagján s a szeretet isteni kapcsa füzze össze sziveinket a közös munkában.

Költő Gábor.

Irodalom.

Az állatok világa. Egy hatalmas vállalat indult meg a Légrády testvérek kiadásában Bpsten, egy 200 füzetre, vagyis tiz kötetre rugó irodalmi mű, Brehm Alfréd „Tierleben“ czimű kor-

szakos nagy művének magyar kiadása. A magyaros átültetés eszközlői a tudomány mai színvonalához s a hazai viszonyokhoz alkalmazták. Az újabb megfigyelésekkel s a hazai adatok felhasználásával bővített magyar Brehm olyan teljes mű lesz, amelyhez hasonló egy művelt nemzet nyelvén sem jelent meg. Ez a vállalat mind arányaira, mind eszközeire nézve a legnagyobb természettudományi mű, amely magyar kiadásban napvilágot látott 1800 művészi kép, 80 fekete nyomatu műlap és 100 színes nyomatu műmelléklet járul hozzá. Szerkesztője Méhely Lajos, a magyar tudományos akadémia és több külföldi tudományos társulat levelező tagja Munkatársai Chernel István, Csiki Ernő, Kohaut Rezső és Dr. Rátz István, a kik a szakirodalom legkiválóbb művelői. Wlassics Gyula és Darányi Ignác miniszterek a művet körrendeletben ajánlották. A most megjelent 1 és 2 füzetben a majomvilág rendkívül érdekes leírása kezdődik meg benne, oly élénken és oly színesen, hogy a laikusnak is gyönyörűségére szolgál. Öt év lefolyása alatt a 10 kötetből álló mű teljesen be lesz fejezve. Minden kötet 18 koronába fog kerülni, az egész 10 kötet ára tehát diszes félbörkötésben 180 korona. Az egész mű 200 füzetből fog állani, melyeknek ára 80 fillér lesz; a diszes bekötési tábla 3 koronáért lesz kapható. Mutatványfüzetet és tájékoztatót a kiadóhivatal ingyen és bérmentesen küld.

Borbély György zalaegerszegi főgymnasiumi tanár »*Magyar Paizs*« czímen társadalmi heti lapot indított a hazai ipar támogatására, a szövetkezeti eszme terjesztésére, s általán a nemzeti közgazdaság és a faji jelleg védelmére. Az első számban az ismertető cikkekken kívül Bartha Miklósnak is van egy program cikke, Jászai Marinak s Harnath Lujzáuak egy levele; dr. Kele Antal egy cikksorozatot kezdett meg a szövetkezetekről. A lap állandóan közli a magyarországi gyárakat, nagyobb iparosokat és kereskedőket. Hetenként legkevesebb nyolcz oldalon jelenik meg, s évi ára csak négy korona, hogy minél népszerűbbé tegye itthon a hazai gyárakat. Merész és üdvös vállalat, de ha van bennünk érzés a hazai iránt, győzni fog. Ezt kívánjuk!

Apróság.

Sicord Abbénak egy persiai tanítványa a következő rendkívüli feleletet adta:

Mi a hála?

A hála a szív emlékezete. —

Mi a remény?

A remény a boldogság virága. —

Mi a különbség a reménység s a vágy között?

A vágy egy leveles fa, a remény egy virágos fa s az élvezet egy gyümölcs fa —

Mi az örökkévalóság?

Egy nap a tegnap vagy holnap nélkül, egy vonal, melynek nincs vége. —

Mi az idő?

Egy vonal, melynek két vége van, egy ösvény, mely a bölcsőben kezdődik s a sirban végződik. —

Mi az Isten?

A szükséges lény, az örökkévalóság összege, a természet kereskedője, az igazság szeme, a világegyetem óriása, a világ lelke.

Ha nem találhatjuk meg az Istent a ti hazaitokban s az enyémben, az útszélien, a tengerpartján, a csirázó magban vagy nyíló virágban, a napi foglalkozásban s az éjjeli multságban, nem gondolom, hogy észrevehetnők őt az Éden fűvén, vagy lent a Gecsemáné holdvilágánál.

Ford. Fazakas L

Martineau.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— Az Egyházi Fő-Tanács október 28—30-án tartotta népes és érdekes gyűléseit. Jövő számunkban ismertetni fogjuk.

— A szétszórt hivek és a népszámlálás. A jövő év elején általános népszámlálás lesz. A mi hiveink közül sok ezer él teljesen idegenek között. A lelkészeink igen nagy missiot teljesítenek, ha kioktatják őket, nehogy elhallgassák vallásukat. Hát az Oláhországban szolgálatban levők hová fognak számítani?

— Az amerikai unitárius társulat Bostonban tartott 75 évi jubileumáról Boros György theol. tanár és dekan az E. K. Tanácshoz beadta Jelentését. A Jelentést az E. K. Tanács kinyomatta és megküldötte esperesi uton az összes lelkészek, tanítók és egyháztanácsosok részére.

— Dr. Gál Kelemen. Az unitárius főiskola igazgatói állása, mely Boros Sándor halálával megüresedett volt, az E. Fő-Tanácscon betöltetett. A választás iránt nagy érdeklődés nyilvánult. Beadott 56 szavazat, melyből 46-ot Dr. Gál Kelemen kapott és így általános nagy többséggel igazgatóvá választatott. Dr. Gál egy kiválóan szorgalmas, tehetséges, munkás tanár, az ifju nemzedéknek egyik legkiválóbb tagja, a ki a megkezdett uton tovább fogja vezetni a virágzó főiskolát. Dr. Gálon kívül szavazatot kapott Gálfi Lőrincz a D. F. E. buzgó pénztárnoka. Dr. Nyiredi id. igazgató az állást nem volt hajlandó elfogadni.

— Pálffy Márton okleveles tanárt az unitáriusok E. K. Tanácsa ajánlatára a Vallás és közokt. minster kinevezte a kolozsvári főiskolához rendes tanárrá. Pálfi tanár a hivatalos esküt október 10-én tette le az E. K. Tanács gyűlésében. Pálfi Márton a főiskola ifju tanárai között egyik legkiválóbb tehetség, kiből az intézet nemcsak jó tanítót, hanem jöreményű író is nyert.

— Október 26 nevezetes nap a budapesti unitárius egyház történelmében. Ekkor volt 10 éve, hogy a templom fölszenteltetett.

— **Fejedelmi alapítvány.** Id. Pálffy János gr. nevét hazánkban arról ismerték, hogy áldozatkész, nemes szív s bölcs elme tulajdonosa. Most már a nemzet Maecenássai, mondhatjuk nagy fejedelmei közé lépett, mert 5758 hold erdő és 734 hold szántóföld birtokát és Vörösköványt őt illető részét örök tulajdonjoggal a magyar államra ruházta. Mintegy 2790.00 koronát tesz e birodalom évi jövedelme, melyből 700 és 1000 koronás ösztöndíjakat kell adni a magyar közép osztály magyar érzelmű családjai férfi tagjainak a közép vagy felsőbb iskolák végzésére. Föltétel a szorgalom és jó magaviselet. Felekezeti különbség nélkül megkaphatja bárki. A míg a nemes ur él az alapítvány jövedelmét magának tartja fenn. Tisztelet és hála övezze körül ezt a dicső nevet!

— **Szép adomány.** Austerlitz Vilmos szigorló orvos ur a budapesti unitárius egyháznak egy arany rojtos piros bársony takarót ajándékozott a szószerk könyvtámlájára. Nevezetes, hogy az ajándék árát orvosi ténykedéséért, gondolata szerint, „érdemén felül“ kapta s ezért jónak látta e nemes czélra használni fel.

— **Ajándékozás.** Józán Miklós unitárius lelkész ur az orosházi unitárius leány-egyháznak f. évi szept. 30-án egy ezüst urvacsorai kelyhet ajándékozott, melynek értéke 56 kor Szép tanujele az áldozatkésztségnek, mely dicséretre nem szorul. Fogadjja a kegyes ajándékozó az orosházi leány-egyház nevében leghálásabb köszönetemet. Hodmező-Vásárhelyen, 1900. okt. 15. Gálffy Zsigmond unitárius lelkész.

— **A ny. gálfalvi unitárius egyházközségnek egy tiszteletre méltó presbitere, Zsigmond Lajos és neje Csiki Heléna buzgó egyének, ezelőtt több évvel elhatározták, hogy ha Isten őket gyermekkel nem áldotta meg, gyermeköknek fogadják ezen ekklézsiát s ez által örök emléket szereznek maguknak, ebből kifolyólag, most öt éve mult, a templomot kipádimentomoztatták, abban a székeket megfestették, a pap számára egy széket készítették 270 korona értékben, a minek ezen derék székely községben nagy hiánya látszott eddig és hogy az eddig használatban volt kis harangok helyett használható legyen, az egyház a két kis harangot egy 134 kilogramm súlyu harangért adta cserébe, a mely hangjára összhangzó az ajándékozott új haranggal és még 210 koronával járult az egyház ezen kisebb harang értékéhez, mert a régiek együtt is csak 12 kilogramm súlyuak voltak. Az egyházközség tagjai közös adakozásból a templomot, tornyot és kökerítését szépen kijavították 500 korona értékig, így templomunk mint a község dísz harangjaival és a hivekkel együtt hirdeti az egyetlen Isten dicsőségét és indít vallásos buzgóságra. Ezen egyházközség népe nagyon vallásos, templom gyakorló. Midőn ilyen igaz vallásos buzgóságból eredő eseményeket láthatunk, örömmel mondhatjuk, hogy Isten lelke mibennünk lakozik, mert a kicsinyek által ma is nagy dolgokat létesít. Isten éltesse a buzgó és igaz vallásossággal ékeskedő Zsigmond Lajost és nejét Csiki Helénát hosszas időken át, hogy másokat is hasonló szép és örök emlékü tettekre lelkesíthessenek; de tartsa meg és éltesse ezen egyházközség minden tagjának vallásos érzületét, vallásáért áldozni kész jó akaratát mindörökké! Ny.-Gálfalván. Gál Elek unit. lelkész.**

A tordátfalvi egyházközség kebelében a mostani lelkész Deák Miklós idejében a régiek elmúltak és mindenek megújultanak. Ez a tudósítás igazolja:

A papitelken új sütőkonyha és csűr építettett. Körülbelül 24 éve már, hogy a két belső emberi telek komoly, munkás kezét nem látott volt. Mikor már romokon jártunk, egy ezer

mester: Pap Sándor lett a gondnokunk és ime sok minden új ruhát kapott. Ez az ember szabó, kovács, kömives, ács és minden e széles világon. Sok és mondjuk minden új alkotás dicséri hasznos kezét. Fizetést nem adhatunk neki, fizetünk hát elismerései, köszönettel.

Hát népünknek mivel fizessünk? Kell, hisz egy ember egymagára keveset ér, ha nincsenek támogatói. Két év óta az is munkára állt, ki az egyház hívogató szavát az előtt soh sem hallotta, Fa, kö és minden anyag összehordásában, kitartásban öreg, ifju vetékedett, Ki tehet meg többet? Ez volt a jelszó, és igaz munkás lett a gazdag és szegény, az erős, gyenge s ma, hogy Isten dicsőségére állanak az új alkotások, nektek köszönöm kedves hiveim, kik jó hirneveteket meg sem becsülhető kincsekkel öregbitettétek. E sorokban szólok ti hozzátok, hogy lássák mások is, hogy buzduljanak fel igaz hiteteken. kincseket érő munkátokon. Áldjon meg titeket az a jóságos Isten, kinek dicsőségét munkáltatók és vegye kedvesen pénz és mindennemű áldozástokat.

Tordátfalva, 1900. okt. 8.

egész szívvvel a tiétek

Deák Miklós,

— **Temesvárt** 13 unitárius családot talált budapesti lelkészünk. Idővel fölfogja fedezni az egykor híres temesvári pap hagyatékát és utódait Csak rajta buzgalommal!

Daniel Elek egyházi főgondnokunk legkisebb fia. a derék, munkás férfi, kit a Daniel családnál hagyományos unitárius szellem hatott át, váratlanul elhunyt. Neje és egyetlen gyermeke, meg a nagykiterjedésű család gyászolja, a felső-fehéri unitárius egyházkör oszlopát, reménységét vesztette benne, mert mint köri gondnok, lélekkel, áldozatkészséggel vezette e kört. Vargyason temették el nagy részvét mellett. A koporsó felett a vargyasi templomban Ozsváth Gábor esperes imát. Lőrinczi István f.-rákosi lelkész beszédet. a sirboltnál Kisgyörgy Sándor esperes beszédet mondott Mindenik szónok tündökölt a jelességben. A megszorodott család iránt az egész unitárius egyház mély részvétet érez, melyben országgrészünkben sokan osztoztak, mert a derék férfit köztisztelet környezte.

— **Gyászhir.** Ifj. Gelei András megyei számvevő f. év szept. 4-én Árkoson, szülői házában ifju neje és három árvája nagy fájdalomra — hosszas szenvedés után meghalt. Ezelőtt 10 évvel végzett főiskolánkban, s az o ztárytársak találkozóját is pár nappal élte túl. Temető lelkése, osztálytársa Nagy Lajos árkosi lelkész volt.

— **Bölöni Albert Lőrinczné** Nagy Róza hosszas és súlyos betegség után okt 18-án elhunyt. Férje bölöni tanító. Négy gyermek, több unoka és számos rokon gyászolja a derék nőt.

— **Békéltető bizottságok.** Ürmösi Sándor lelkész és dolgozó társunk ily című cikkét lapunk mult számából egész terjedelmében árvette a „Székely Udarhely“, s vezércikkben méltatja. Többek között így ír: Falun is erős társadalmat kell teremteni A népnek ép úgy szüksége van a szellemi táplálékra. mint a mindennapi kenyérre. Jó könyveket adjunk

kezébe. Felolvasások, népies előadások tartásával kedveltessük meg az olvasást. Gazdakörök alakítása és fenntatása egyik legfőbb szükséglet. Ezekben a nép vallási és erkölcsi érületét ápolni és fejleszteni, művelődését terjeszteni kell. Erre egyedül, kizárólagosan a papok és tanítók vannak hivatva. A papok köréből megindult a mozgalom. Most a tanítók következnek. Félre minden irigységből származott eddigi kicsinylésekkel. Lássuk, mire vagyunk képesek. Dolgozzunk és munkálkodásunk eredményét nincs miért titkolnunk... A papok zászlót bontottak egy igen fontos eszme megvalósítására. Lássuk, kik csatlakoznak e lobogó alá? Mely község lép először a tett mezejére?

— **Értesítő.** Az unitáriusok Kolozsvári papnevelő intézetének Értesítője a Boros György dekán szerkesztésében önálló (III-ik) füzetben jelent meg. Tartalma: A theologiai oktatás feltételei, tanévet megnyitó értekezés, Boros György dekantól, melyben a theologiai oktatás multja van előadva és annak alapján az utóbbi időben elért eredmények vannak ismertetve, azután a theologiai oktatás feltételeit a papnövendékben keresi. Tudományos készültséget kíván a lelkésztől. „A tudományos készültség alapföltétele a szabad vizsgálódás és azt ezek között a falak között mindig a legnagyobb becsben tartották a nélkül azonban, hogy valaha szemük előtt tévesztették volna az unitárius lelkészt jellemző tiszta keresztény elveket“ . . . „A theologiai tudomány alapvető eszméit az evangéliumokban és az apostoli iratokban keressük, mert ez az út, az élet és az igazság, a melyen Istenhez eljuthatunk“. „A szent iratok vizsgálásánál fölhasználjuk a tiszta ismeret szerzésének minden józan eszközeit s a legnagyobb tisztelettel és elismeréssel adozunk annak a vívmánynak, a melyet — főleg a jelen évszáz theologiai tudományának köszönhetünk, mert mi egy pillanatig nem félünk az igazságtól és attól nem féljük a Jézus Krisztust“.

Tovább ezeket mondja:

„A keresztény theologianak egyik igen becses része az istentudat lehetőségének hirdetése, nemcsak hanem meggyőző erővel behoztatása annak, hogy erre a nagy igazságra legbiztosabban éppen az öntudat vezet el az embert“. A tanév nevezetesebb mozzanatai vannak föl karolva; az intézet előljárósága a tanári személyzet; az intézet hallgatói; az intézetben előadott tárgyak; az önképző kör működése; a Murányi Parkas Sándor és neje alapítványra szóló pályázat hirdetés; a szakvizsgálati dolgozatok tárgyai; az intézetbe fölvétel feltételei vannak felsorolva. Az értesítő egy ivre terjed.

— **Az Unitárius Kis Könyvtár** ismét meg fog indulni. Józán Miklós budapesti lelkész refordította a 70—73 füzetbe Carpenter oxfordi tanár „A halhatatlanság helye hitelveink között“ cz. nagybecsű értekezését. Lapunkban a sheffieldi Conferenciáról szolva 1897-ben ismertettük volt e felolvasást.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Az unitárius lelkész kör közgyűlést tartott Kolozsvárt október 27-én delelőtt. Mintegy 40 lelkész volt jelen. Ez volt az első rendes közgyűlés. Józán Miklós budapesti lelkész magasztos muma nyitotta meg. Ferenc József püspök tartott elnöki megnyitót, melyben rövid pillantást vetett a kör megalakulására és némely felreértésre, mely szerint a lelkész kört az egyházkörrel nehé össze-cserélik. A püspök azt reméli, hogy ha az alapszabályt a tagok megtartják, a kör igen hasznos munkát fog végezni mind a gyakorlati lelkészet körében, mind pedig a theologiai tudomány művelése érdekében. Boros György theol. tanár tartott felolvasást személyes tapasztalatai alapján az „**Amerikai unitárius lelkészekről.**“ A felolvasót megéljeneztek és a szép és tanulságos felolva-

sásért jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak. A felolvasást közölni fogjuk. Ezután Fazakas Lajos ny.-szt.-mártoni lelkész tartott felolvasást a szét szort h i v e k g o n d o z á s á r ó l. A gyakorlati fontosságu kérdéshez többen hozzá szöloáltak s igen élénk vitakozás fejlődött ki. Kelemen Albert maroskőri esperes a c s a l á d i a n y a k ö n y v e k vezetését tette megbeszélés tárgyává. A kör a főbb pontokra nézve megállapodott. Boros György tanár elétejesztette, hogy bibliai tanulmány-kérdések kitüzését tartja szükségesnek. A közgyűlés megbizta a központi Választmányt, hogy a tételeket készítse elő és körözze. Meghatároztatott hogy az egyházkörök lelkészei hivassanak föl, hogy lelkészkörré alakuljanak és azt jelentsék be. A tagdíj 1 frt, mely 1900. évre fizetendő Mózes András lelkész pénztárnokhoz Kolozsvárt. A lelkészkör iránt a jelen volt tagok nagy reményt táplálnak.

Murányi Farkas Sándor ismét meglepte az ő unitárius hiveit. Ifju poeta barátjának Tarcsafalvi Albertnek megküldötte egy szép és nagyszabásu költeményét, melyben a század végéről visszatekintve rajzolja a főbb mozzanatotkat s azok között a maga sokat szenvedett életét. Boros György titkár az előadás alatt ráismert a „D. F. E. egy régi barátjára“, a hogy magát nevezte, s a közgyűlés előtt ennek kifejezést is adott. A közgyűlés szerzöt és szavaltot lelkesen meyéljenezte.

A Dávid Ferencz Egylet Ifjusági Köre f. évi november 15-én Dávid Ferencz halálának évfordulója alkalmából emlék-ünnepélyt rendez a következő műsorral: 1. Ének, 2. elnöki megnyitö, 3. felolvasás, tartja Pálffy József, 4. szavaltat Raffaj Károlytól, 5. ének. Éneklésre a Dávid Ferencz Egylet vegyes nagy énekkarát kértük föl, Iszlai Márton karnagy úr vezetése alatt, ki volt szives az előkészítés nehéz munkáját készséggel magára vállalni. Örömmel ragadta meg Ifjusági Körünk e szép alkalmat, melyen munka- és életképességéről a nagy közönség előtt is bizonytságot tehet.

K. G.

Uj ének. Egyházi énekirodalmunk egy szép és kedves kis énekkel gazdagodott. Tarcsafalvi Albertnek lapunk mult évi folyamában (329. l.) közzölt ima költeményét Raffaj Károly II. éves papnövendék dallammal látta el. Örvendetes dolog, mert a dalamban magasztos báj van. Szivesen fogadta a közönség, mint tavasszal az enyhe szellö lágy fuvalmát és várja hogy újból megjelenjék.

A brassói Unitárius I.-egyház a háromszékkőri „Dávid Ferencz“ f. egylettél kapcsolatosan f. év okt. 7-én jótékonyczélu tánczestélyt rendezett. Megnyitöt Vaska Béla beszölgáló lelkész tartott. Szöcs Irma k. a czimbalom kísérettel elragadóan énekelt. Nagy Lajos árkosi lelkész Dávid Ferencz koráról beszélt. Malcher Rezsö, Faflik Emil, Machola Károly és Gáll József urak vonós négyes művészi és egybevágó játéka a közönség zajos tapsa jutalmazta. Bölöni Vilmos köröspataki lelkész váradi Antalnak „Judás“ cz. költeményét nem közönséges művészzel szavalta. Lendvai Antal czimbalom-művész játékaival és Utö Sándor állami tanitö úr vig szavolataival a nagy számu közönséget a műsört követö tánczmulatságra valóban fölhangolták. Büszkeséggel és egy jobb, szebb jövőben megerös-bült hittel tekinténk szét a nagy számban, felekezet külömbtség nélkül megjelent intelligens közönségen. Büszkeséggel, mert látjuk, hogy Brassóban, hol a nemzetiségi harcz annyira igénybe veszi a magyarság figyelmét és erejét, — az unitárius eszme iránti érdeklödés is meglepően nyilvánul. Mig elismerés illeti a brassói unitáriusokat a lelkes együtt működésért, mellyel egyházunknak nemcsak anyagi, de szellemi, erkölcsi javát is munkálják, — nem tehetem, hogy vidéki unitárius hiveink — főkép az egyháziak közönyössége fölött, — melyet tüntetö távolmaradásuk árult el, — sajnálatomat ki ne fejezzem.

N. s.

Az egytet pénztárába folyó évi szeptember hó 25-től—október 19-ig rendes tagsági díjat fizettek: Ferenczy József Vajda-Hunyad 900-ra, id. Széll Géza Sz.-Keresztur, Sinczky Julia Kolozs 99—900-ra, Varga János Toroczko 900-ra, Unitárius Egyházközség F.-Szováth 99—900-ra, András Mózes S.-Köröspatak 98—900-ra, Varga Zsigmond Csekefalva, Kanyaró Ferencz Kolozsvár, Kanyaró Ferenczné Torda 900-ra, Buzás János N.-Várad 99—901-re, Deák Gergely Bere 99—900-ra ifj. Pap Pál, Osváth Ferencz K.-Demeterfalva 900-ra, Veress Sándor Gy.-Szt.-Király 97—98-ra.

Előfizetési díjat fizettek: Ádám Domokos Bözöd 900-ra, Székely Ferencz Egeres 99—901-re Nagy Károly Alsó-Gáld 99—900-ra, Kisgyörgy Márton N.-Enyed 99-re, Komjátszegi Pál Aranyos-Rákos 900-ra, Daczó Mózes Héderfája 98-ra.

A Kereszturköri f.-e. pénztárába fizettek: Raffaj Domokosné, Raffaj Irma Ujszéky 900-ra, Gombos Mihály, id. Boros Ferencz, Lukácsi Zsigmond, Nemes Lajos. Végh Gyula, Boros Pál, Gombos András, Végh József, Lukácsi Ferencz, Pap Sándor, Boros Samu, Fekete László, Boros József Tordátfalva 99-re, Deák Miklós Tordátfalva 99—900-ra, Deák Sándor Kobátfalva 99—900-ra, Dr. Jankovich Pálné, Gombos Róza Sz.-Keresztur 900-ra, Dr. Jankovich Pál, Barabás Lajos Sz.-Keresztur 99—900-ra.

Az Aranyos-Torda köri f-egylet pénztárába fizettek: özv. Nagy Béláné, Tóth Olivérné, Csegezy Mihályné, Dr. Balogh György, Borbély Máténé, Balácsi Ferenczné, Darkó Mihályné, Dávid Istvánné Torda 900-ra, Unitárius Egyházközség Alsó-Jára 97—900-ra.

A küllőköri f.-e. pénztárába fizettek: Kiss Sámuel Széplak, Ütő Lajos Dombó, Nagy Béla Bethlen-Szt-Miklós 99-re. Gvidó Béla D.-Szt-Márton, Szinte Sándor Dézsalva, Székely István, Székely Márton, Székely Sámuel, Székely György, Miklós Sámuel. Nagy Béláné B.-Szt-Miklós, id. Miklós Sámuel, Dalkör, József Dénes Dombó 900-ra.

A Háromszékköri f.-e. pénztárába fizettek: Tana Sámuel S.-Szt.-György 99—900-ra, id. Péterffy Sándor N.-Ajta 98—900-ra, Bölöni Vilmos S.-Köröspatak, Lőfi Áron Bölön, Szentiványi Miklós S.-Szent-György, Lőfi Ödön Nagy-Ajta, Kiss Sándor Laborfalva, Hosszú Ferencz, Unitárius Egyházközség Kállnok, Weress György Brassó 900-ra, Unitárius Egyházközség Kőkös 99-re, Kisgyörgy Tamás Bölön 900-ra, Gábor Dénes Kőkös 96-ra, Varga András Bita 900-ra, Dr. Ferenczy Géza Nagy-Ajta 97—900-ra, Péterffy Lőrincz Nagy-Ajta 98—900-ra, ifj. Költő József S.-Köröspatak 96—900-ra, Imre Lajos S.-Köröspatak 900-ra.

A toroczkoí f.-e. 95 tagért befizette a díjakat 1900-ra.

Az abrudbányai f.-e. pénztárába fizettek 1900-ra: Kirila Ignáczné, Ráczkő Lajos, Székely István, Ivánovits Ferenczné, özv. Dr. Nagy Károlyné, Rákosi István ifj. Derzsi Zsigmondné, Ötvös Mártonné, Szász Eszter, Ürmösi Sándor, Képes Lászlóné, Kirila Ignác, Kővári József, Mózes Mihály, Mózes Mihályné, Kővér Jánosné, Miski János, Melis István, Weress Ferencz, Biró Ferencz, Mikó Dezsóné, Mikó Matild, Arlow Victoriné Esztergom, Mikó Dezső, Gelei Kálmán, özv. Miski Jánosné, Lövy József, Nikl János, Keller Józsefné, Várad Ferencz, Séder Kata, Máthé Albert, Székely Albert, Ürmösy Lajos, Arady Lajos, Szabó György, Gálly Györgyné, Dr. Ürmösi Károly, Némethi József, Boldás Lázárné, özv. Nagy Ignáczné, Kovács József, Rácz István.

Kolozsvár, 1900. okt. 19.

Gálfi Lőrincz,
pénztárnok.

Szerkesztői izenetek. Kiváncsinak. Ön szeretné tudni, ki az „Öreg székyei“. Kiváncsiaságát nem elégíthetjük ki, mert a szerkesztői titok éppen olyan szent, mint a családi vagy baráti. Arról biztosítjuk, hogy oly tiszteletre méltó kiváló és igazi székyei szól olvasó közönségünkhez, a kinek tanácsát keresik

és örömmel fogadják az életben mindenhol. Örvendüik az érdeklődésnek, mert hisz az „Egy öreg székelý“ épen ezt akarta elérni. — D. D. Jóni fog.

Téli estvék A Dávid Ferencz Egylet kolozsvári tagjai társas összejöveleket fognak rendezni a téli estvéken a New-York emeleti külön helyiségében. Az összejövetel egészen családias jellegű lesz, a mi azt jelenti, hogy nemcsak a tagokat, hanem hozzátartozóikat és az érdeklődőket is szívesen látja a Választmány rendező bizottsága. Első összejövetel lesz november 15-én estve 8 órakor, mely alkalommal Boros György tanár ismertetni fogja a Niagarát. Külön meghívót nem bocsátunk ki. Belépő díj nincsen. A D. F. E. perselyébe ki-ki tetszése szerint adhat.

TARTALOM: Két üdvözet. 813. lap. — A Dávid Ferencz Egylet XV-ik közgyűlése. 317. l. — A Balaton környékéről. 333. l. — Nők világa: Egy jó tett. Ibolyka. 334. — Az ifjuság köréből. Költő Gábor. 335. l. — Irodalom. 336. l. — Apróság. Martineau. 337. l. — Egházi és iskolai mozgalmak. 338. l. — Egyleti élet és munkásság. 341. l.

M. Á. V. ERDÉLYRÉSZI FŐ- ÉS MELLÉKVONALAINAK MEHETRENDJE.

Érvényes 1900. október 1-től.

Sz. 830	Gy. 155	Sz. 545	Gy. 915	ind.	Budapest k. p. u.	é. r. k.	Sz. 710	Gy. 750	Gy. 150	Sz. 620
" 1121	" 349	" 902	" 1112	é. r. k.	Szolnok	ind.	" 337	" 539	" 1144	" 335
" 1131	" 356	" 927	" 1119	ind.		é. r. k.	" 322	" 532	" 1136	" 325
" 133	" 521	" 1133	" 1247	é. r. k.	Püspök-Ladány	ind.	" 179	" 403	" 1006	" 134
" 2	" 528	" 1153	" 1253	ind.		é. r. k.	" 1254	" 356	" 959	" 112
" 342	" 639	" 148	" 217	é. r. k.	Nagy-Várad	ind.	" 1104	" 238	" 843	" 1136
" 358	" 1276	" 206	" 218	ind.		é. r. k.	" 1044	" 231	Sz 1117	Gy. 357
" 631	" 216	" 452	" 416	é. r. k.	Csucsá	ind.	" 837	" 1252	" 919	" 215
" 833	" 350	" 659	" 553	é. r. k.		ind.	" 613	" 1101	" 700	" 1232
" 850	" 420	V. 830	" 611	ind.	Kolozsvár	é. r. k.	V. 524	Sz 1046	" 645	" 1207
" 1014	" 553	" 1029	" 726	ind.		é. r. k.	" 346	" 924	" 518	" 1030
" 432	" 1122	—	" 1030	é. r. k.	M.-Vásárhely	ind.	" 1225	" 543	—	" 530
" 543	" 1225	—	" 530	ind.		é. r. k.	" 534	" 1122	—	—
" 1152	" 732	V. 1246	" 832	é. r. k.	Tövis	ind.	" 207	" 806	" 338	—
" 1224	—	" 143	" 837	ind.		é. r. k.	" 142	" 800	" 302	—
" 01	—	" 333	" 943	é. r. k.	Kis-Kapus	ind.	" 1150	" 656	" 125	—
" 340	—	" 527	" 1053	é. r. k.		ind.	" 945	" 549	" 1140	—
" 620	—	—	" 159	é. r. k.	Sz.-Üdvarhely	ind.	" 715	" 300	—	—
" 403	—	V. 608	" 1114	é. r. k.		ind.	" 913	" 529	" 1117	—
" 613	—	" 832	" 1258	é. r. k.	Héjasfalva	ind.	" 703	" 350	" 922	—
" 8	—	" 1025	" 209	é. r. k.		ind.	" 508	" 245	" 748	—
" 137	—	—	" 650	é. r. k.	K.-Vásárhely	ind.	—	" 1022	" 227	—
—	—	—	" 1022	ind.		é. r. k.	—	" 650	—	—
—	—	—	" 219	ind.	Brassó	é. r. k.	—	" 218	—	—
—	—	—	" 331	é. r. k.		ind.	—	" 112	—	—

Gy. = Gyorsvonat. Sz. = Személyvonat. V. = Vegyesvonat.

Nyomatott Gámán J. örököse könyvnyomdájában Kolozsvárt.